

Ponència  
FORMES DE  
COL·LABORACIÓ  
CULTURAL ENTRE  
UN MUSEU I UN ARXIU.  
L'EXPERIÈNCIA DEL  
MUSEU COMARCAL  
DE L'URGELL I L'ARXIU  
HISTÒRIC COMARCAL  
DE TÀRREGA

*Per Jaume Espinagosa i Marsà,  
Gener Gonzalvo i Bou i Oriol Saula i Briansó*

## I. EL MUSEU I L'ARXIU. LES SEVES FUNCIONS ESPECÍFIQUES I CULTURALS

### I.1. *Funcions específiques d'un museu*

**S**egons l'actual Llei de Museus, de 2 de novembre de 1990, en el seu article 1 es defineix el concepte de museu de la següent manera:

«Són museus, als efectes d'aquesta Llei, les institucions permanents, sense finalitat de lucre, al servei de la societat i del seu desenvolupament, oberts al públic, que reuneixen un conjunt de béns culturals mobles i immobles, els conserven, els documenten i estudien, els exhibeixen i en difonen el coneixement per a la recerca, l'ensenyament i el gaudi intel·lectual i estètic, i es constitueixen en espai per a la participació cultural, lúdica i científica dels ciutadans.»

En l'article 29 d'aquesta llei es conceptualitzen i especifiquen les funcions dels museus comarcals i locals:

1. «Els museus comarcals i els museus locals són els que, promoguts o mantinguts pels ens locals de Catalunya, ofereixen, per llur plantejament i contingut, una visió global de la història, de les característiques humanes i naturals o de la riquesa patrimonial d'una comarca, d'una població o d'una part especialment definida pel territori, o d'algun aspecte sectorial o temàticament especialitzat que s'hi relacioni.»

2. «Els museus comarcals i els museus locals compleixen bàsicament la funció de recollida, conservació, documentació, estudi i difusió dels testimonis culturals més representatius de la comunitat en què estan implantats. Els dits museus poden actuar com a centres actius en llur àrea d'influència, participant en la impulsió d'iniciatives culturals diverses.»<sup>1</sup>

### I.2. *Funcions específiques d'un arxiu*

Segons les teories arxivístiques més modernes, recollides tant a la legislació nacional (Llei d'Arxius de Catalunya 6/1985, o el decret d'organització de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals, 110/1988, entre d'altres)<sup>2</sup> i internacional, aquestes funcions són, bàsicament:

- Aplegar el patrimoni documental, tant públic com privat, de l'àmbit territorial propi de cada arxiu, i garantir-ne l'adequada conservació i la seguretat, de cara a preservar-lo per a les generacions futures.

- Els tècnics dels arxius han d'efectuar la tasca de classificar i ordenar aquesta documentació, i instal·lar-la adequadament en els dipòsits documentals dels arxius.

- Així mateix, hauran de redactar els corresponents instruments de descripció dels fons documentals: guies, inventaris, catàlegs, índexs, etc.

- Els arxius i els arxivers hauran de facilitar la consulta d'aquesta documentació als usuaris que la sol·licitin, ja sigui per a fins d'investigació i estudi, com demandes per qüestions administratives dels ciutadans.

- Els arxius i els seus tècnics hauran de cercar els mitjans necessaris per difondre a la societat els continguts culturals dels fons documentals aplegats als arxius, mitjançant publicacions, exposicions, conferències, etc.

- En el cas dels arxius històrics comarcals, el director, funcionari del cos de titulats superiors de la Generalitat, serà el responsable dels fons que s'hi apleguin, tutelarà tot el patrimoni documental de la comarca i tindrà coneixement de la seva situació; assessorarà els propietaris sobre les actuacions que calgui realitzar, i informará el Servei d'Arxius de la Generalitat sobre les irregularitats que s'hi observin.

- En els arxius comarcals s'hi poden aplegar tant els arxius municipals que decideixin depositar la seva

documentació, o d'altres arxius de caràcter públic –que conserven sempre la propietat dels fons–, com també la documentació privada provinent d'institucions o persones privades, que en poden fer donació o bé dipositar-les, tot conservant-ne la propietat.

### **1.3. Funcions culturals d'un museu**

Segons la ja esmentada Llei de Museus, a l'article 1 es parla de la difusió dels fons. Diu així:

«Tots els museus han de garantir la difusió de llurs fons al públic en general. Els béns culturals que integren un museu han de poder ésser objecte de recerca, ensenyament, divulgació i gaudi.»

Així mateix, en el decret 35 / 1992 de desplegament parcial de la Llei de Museus, a l'article 6 del capítol 2, dedicat a la difusió, es regula la normativa i les condicions que han de reunir els museus de cara al règim de visites, els horaris d'obertura al públic i l'accessibilitat per a les persones de mobilitat reduïda.

A l'article 7 s'estableix la difusió dels fons. Els museus han d'exposar de forma permanent una part representativa de les seves col·leccions. A més s'ha de facilitar l'estudi dels objectes museístics als investigadors acreditats. Els museus també han de permetre a tots els usuaris l'accés a tota la informació sobre els objectes del seu fons, amb les restriccions necessàries per raons de confidencialitat o de seguretat.

L'article 8 especifica les àrees del museu imprescindibles per a la difusió dels fons: àrea d'acolliment, àrea d'exposició i àrea d'investigació. Tot, perfectament senyalitzat.

A l'article 9 es parla de la senyalització exterior dels museus.<sup>3</sup>

Finalment, no oblidem la Llei del Patrimoni Cultural Català, que en el capítol II del títol III regula la difusió dels béns que integren l'esmentat patrimoni.<sup>4</sup>

Altres funcions culturals d'un museu són: exposicions temporals, edició de catàlegs d'aquestes exposicions i també de les sales permanents d'un museu, organització de seminaris i conferències, i visites culturals. En el cas del Museu Comarcal de l'Urgell a Tàrraga, un cop l'ajuntament de la ciutat ha aprovat el Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic del Municipi de Tàrraga, el museu té responsabilitat en el seguiment i compliment d'aquest document. Així mateix, vetlla per la conservació dels jaciments arqueològics i paleontològics de la comarca.

### **1.4. Funcions culturals d'un arxiu**

Una de les obligacions dels arxius és la de donar difusió a la societat dels continguts culturals del patrimoni documental que conserva. A la ja esmentada Llei d'Arxius, en el preàmbul, es diu que la llei es proposa de «conservar, inventariar i difondre el patrimoni documental de Catalunya».

A l'article 7.2 de la mateixa Llei, es parla de la Xarxa d'Arxius Històrics, que té per funció bàsica «garantir la conservació, la instal·lació adequada i la difusió social del patrimoni documental català...».

En el decret d'organització de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals, a l'Article 3 *e* s'afirma que el Servei d'Arxius, segons les directrius de la Direcció General del Patrimoni Cultural, «promourà la difusió a la societat dels seus continguts culturals» (de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals), que correspondrà dirigir a cada Arxiu Històric Comarcal pel director corresponent.

Dins aquesta producció legislativa, hem de citar també la Llei del Patrimoni Cultural Català, 9/1993, on en el títol tercer, capítol II, es parla de la difusió del patrimoni.<sup>5</sup>

Aquesta obligació dels arxius de difondre a la societat els continguts culturals del patrimoni documental es materialitzarà mitjançant exposicions, serveis educatius, publicacions, cicles de conferències, visites culturals i convocatòria de premis i beques, entre d'altres. També serà important difondre el patrimoni documental a través de la col·laboració amb els mitjans de comunicació: premsa escrita, ràdio, TV, etc.<sup>6</sup>

## **II. PUNTS DE CONFLUÈNCIA ENTRE UN MUSEU I UN ARXIU**

En el cas d'interaccions entre museus i arxius, es poden establir col·laboracions en àrees pedagògiques i en política de difusió dels fons històrics, patrimonials i documentals, amb edició de fulletons de difusió, com a

exemple. També poden compartir problemàtica tècnica comuna: conservació de fons fotogràfics, conservació de cartells, departament d'educació,<sup>7</sup> política comuna de publicacions, tallers d'història, programes d'actuació per a persones o sectors socials allunyats de l'àmbit d'actuació dels museus o arxius, les exposicions, la producció o l'ús de documents àudio-visuals, i tècniques reprogràfiques. També es poden compartir serveis comuns: sales d'exposicions i conferències, equipaments informàtics (segons els casos), etc.<sup>8</sup>

Nosaltres hi podem afegir els següents punts de col·laboració:

- Cicles de conferències
- Elaboració comuna d'informes sobre temes patrimonials
- Col·laboració en els mitjans de comunicació
- Coordinació en l'assessorament als investigadors d'estudis humanístics sobre temes referents a aquestes contrades
- Cooperació en la salvaguarda del nostre patrimoni

### **III. L'EXPERIÈNCIA DEL MUSEU COMARCAL DE L'URGELL I L'ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE TÀRREGA**

A Tàrraga, en diferents èpoques històriques, hi ha hagut un seguit de personalitats que han assumit la responsabilitat de vetllar pel patrimoni museístic i documental de la ciutat.<sup>9</sup> Així, als anys trenta, hem de citar l'arxiver Lluís Sarret i Pons, primer arxiver municipal nomenat de manera oficial.<sup>10</sup> Ja durant la guerra civil, Magí Serés, activista cultural, assumí la direcció conjunta del museu i l'arxiu locals, i això va facilitar-ne la preservació.

A la postguerra aquesta política conjunta continuà amb Ramon Berga. Després, als anys seixanta, el museu i l'arxiu es convertiren en una secció del Centre Comarcal de Cultura, però cadascun va tenir el seu propi director: Joan Tous i Sanabra (museu) i Josep M. Segarra i Malla (arxiu). Amb la restauració democràtica, el museu i l'arxiu van assolir la seva majoria d'edat. Pel que respecta al museu, l'any 1981 es va firmar el primer conveni entre l'Ajuntament de Tàrraga i el Departament de Cultura de la Generalitat, pel qual es creava el Museu Comarcal de Tàrraga.<sup>11</sup> El 1982 es constituïa el Patronat del Museu. Durant els anys vuitanta es restaurà la seu de cal Perelló, casal pairal catalana del segle XVIII, al carrer Major de la ciutat, i finalment fou inaugurat l'any 1994 amb la denominació de Museu Comarcal de l'Urgell. L'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga fou creat per conveni entre l'Ajuntament de Tàrraga i el Departament de Cultura de la Generalitat l'any 1982.<sup>12</sup> El 22 de novembre del 1986 s'inaugurà la nova seu de l'Arxiu Comarcal en un edifici de nova planta ubicat al casc antic de la ciutat. Paral·lelament, l'arxiu passava a formar part de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals de la Generalitat de Catalunya.<sup>13</sup>

Tot i ésser dues institucions ben diferenciades, amb estatuts i funcions pròpies, perfectament delimitades per la legislació, i amb una dependència administrativa diferent, el Museu Comarcal de l'Urgell i l'Arxiu Comarcal de Tàrraga han sabut trobar línies de treball conjuntes i continuades en el decurs dels darrers nou anys. Tota aquesta tasca és la que ara exposarem com a exemple del que pot ésser una col·laboració entre un arxiu i un museu d'una ciutat de la Catalunya interior, on la suma d'esforços creiem que es fa imprescindible per a portar a terme una política cultural que assoleixi un cert ressò.

#### ***Activitats culturals fetes conjuntament entre el Museu Comarcal de l'Urgell i l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga (1986-1991)***

##### **1. CONFERÈNCIES. PRESENTACIONS DE LLIBRES**

- 1986: Cicle «La Segona República i la Guerra Civil a les comarques de Ponent».
- 1987, gener: conferències paral·leles a l'exposició «L'evolució històrica de Tàrraga (des de la prehistòria fins el 1987)».
- 1987 (abril): cicle «El règim municipal a Tàrraga a l'època medieval i moderna».
- 1988 (octubre): cicle de conferències complementari a l'exposició «L'Urgell: edificis i monuments històrics».

- 1989 (gener-febrer): cicle commemoratiu del Mil·lenari de Catalunya.
- 1989: Presentació del llibre *Els monestirs cistercencs de la vall del Corb* (editat pel Grup de Recerques de les Terres de Ponent).
- 1990 (octubre): conferència commemorativa del 50 aniversari de la mort del president Lluís Companys.
- 1992 (març): Presentació del llibre de Josep M. FONT i RIUS, *Els Usos i Costums de Tàrraga*, editat per l'Ajuntament de Tàrraga, el Museu Comarcal i l'Arxiu Comarcal, en commemoració del 750 Aniversari de la promulgació, per part de Jaume I, dels usos i costums de Tàrraga.
- 1992 (abril-maig): cicle «La història dels vençuts. La repressió durant la guerra civil i el franquisme».
- 1992 (maig): Presentació del llibre de Glòria COMA i TORRES, *Tàrraga a la Segona República* (editat per Pagès Ed., Lleida).
- 1993 (febrer): cicle commemoratiu del centenari de les Bases de Manresa.
- 1993 (abril): conferència «El règim municipal a la Tàrraga medieval».
- 1993 (desembre): presentació del llibre *Història Gràfica de l'Urgell* (editat pel Consell Comarcal de l'Urgell i Ed. Columna).
- 1994 (maig): 28a. Jornada de Treball del Grup de Recerques de les Terres de Ponent, amb el tema monogràfic «Sistemes defensius a les terres de Ponent».

## 2. EXPOSICIONS

- 1987 (desembre): «L'evolució històrica de Tàrraga (des de la prehistòria fins al 1987)».
- 1988 (setembre-octubre): «L'Urgell. Edificis i monuments històrics».
- 1989 (octubre-novembre): «Bicentenari del músic Ramon Carnicer».
- 1993 (desembre): «Història Gràfica de l'Urgell».
- 1994: Exposició itinerant, per nombroses viles de la comarca de l'Urgell, de l'exposició «Història Gràfica de l'Urgell».
- 1994 (abril-maig): «La premsa local a la comarca de l'Urgell (1898-1994)».

## 3. PUBLICACIONS

- 1987 (desembre): catàleg de l'exposició «L'evolució històrica de Tàrraga (des de la prehistòria fins el 1987)».
- 1987 (desembre): volum II (segles XVI-XVIII) de la *Història de Tàrraga amb els seus costums i tradicions*, de Josep M. SEGARRA i MALLA.
- 1988: Edició especial del setmanari *Novu Tàrraga* dedicat al monestir de Sta. Maria de Vallbona.
- 1989 (febrer): *Tàrraga. Aproximació a la història dels seus ajuntaments entre 1884-1939*, de Jaume ESPINAGOSA i Josep M. PLANES.
- 1989 (abril): Número 1 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1989 (octubre): Catàleg de l'exposició sobre el músic targarí Ramon Carnicer.
- 1990 (abril): Número 2 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1990 (juliol): *El llibre de la Serra de Sant Eloi de Tàrraga*, de Joan TOUS i SANABRA.
- 1991 (abril): Número 3 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1992 (març): *Els Usos i Costums de Tàrraga*, de Josep M. FONT i RIUS.
- 1992 (abril): Número 4 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1993 (abril): Número 5 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1993 (desembre): *Història Gràfica de l'Urgell*, de Jaume ESPINAGOSA, Gener GONZALVO, Glòria COMA i Jordi SERÉS. Editat pel Consell Comarcal de l'Urgell i Editorial Columna.
- 1994 (abril): Número 6 de la revista *UR'X. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*.
- 1994 (abril): Catàleg de l'exposició «La premsa local a la comarca de l'Urgell (1898-1994)».
- 1994: *La parròquia i la vida religiosa a Tàrraga, segles XVI-XIX*, editat per la parròquia de Santa Maria de l'Alba de Tàrraga.

- Col.laboració de l'arxiu i el museu en publicacions d'àmbit nacional, referides a la comarca de l'Urgell: segona edició de la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, i *Catalunya Romànica* (aquesta darrera, en premsa).

#### **4. RECOLLIDA DE MATERIALS**

- Formació de l'Arxiu Fotogràfic Comarcal de l'Urgell, dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal i actualment en procés de catalogació, amb ocasió de la confecció del llibre *Història Gràfica de l'Urgell* (Tàrraga, Consell Comarcal de l'Urgell/Ed. Columna, 1993).

- Aprofitament arxivístic i museístic del llegat de la família de l'escriptor Manuel de Pedrolo, cedit per la família a la ciutat de Tàrraga (1993).

#### **5. MITJANS DE COMUNICACIÓ**

- Col.laboracions habituals amb articles de divulgació i d'activitats pròpies, al setmanari *Nova Tàrraga*.
- Articles de difusió a la premsa de Lleida: diaris *Segre* (i suplement *Tres de Tretze*) i *La Mañana* (i suplement *Cita amb el temps*).
- Col.laboracions radiofòniques a les emissores locals, provincials, nacionals i estatals.

#### **APÈNDIX I. RESUM DEL CONTINGUT DELS SIS NÚMEROS DE LA MISCEL·LÀNIA URTX. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL**

Aquesta revista, de periodicitat anual, és potser una de les empreses que han suposat més esforç per part del Museu Comarcal i l'Arxiu Comarcal, que l'editen conjuntament. Des de la seva fundació està destinada a donar sortida a articles centrats en la divulgació del nostre patrimoni històric, sempre cercant un nivell alt de profunditat, i centrada a publicar sobretot treballs inèdits dels joves universitaris, llicenciats i doctors de la nostra comarca de l'Urgell.

- Total d'articles publicats: 99

- TEMÀTICA:

- Història: 46 articles
- Història de l'art: 8 articles
- Arqueologia: 11 articles
- Lingüística i literatura: 4 articles
- Museística: 2 articles
- Arxivística: 4 articles
- Etnologia: 5 articles
- Biografia: 2 articles
- Sociologia: 1 article
- Art: 4 articles
- Demografia: 4 articles
- Urbanisme: 3 articles
- Toponímia: 1 article
- Assaig: 1 article
- Geologia: 1 article
- Astronomia: 1 article

- ÀMBIT TERRITORIAL DELS ARTICLES PUBLICATS:

- Tàrraga: 39 articles

- comarca de l'Urgell: 45 articles
- Terres de Lleida: 12 articles
- Altres: 3 articles

## APÈNDIX II. EL PROJECTE DE LA HISTÒRIA GRÀFICA DE L'URGELL

Si l'anuari *URTX* representa l'esforç continuat més reeixit de la col.laboració conjunta entre el museu i l'arxiu comarcals, l'edició del llibre *Història Gràfica de l'Urgell* és l'obra més espectacular i amb un important ressò popular.

El procés d'elaboració, uns tres anys, d'aquesta història gràfica ens va permetre crear una xarxa de col.laboradors comarcals que treballassin en la recerca de material gràfic amb la corresponent informació complementària.

Amb aquest projecte també s'ha enriquit de manera notable l'arxiu fotogràfic comarcal.

A més a més, la realització de l'esmentat volum ha representat un element aglutinador en una comarca amb una diversitat geogràfica i econòmica remarcables. La gran acollida que li han dispensat els urgellencs n'és la millor prova. Val a dir que a hores d'ara l'edició de 2.500 exemplars s'ha exhaurit.

Finalment cal constatar que la *Història Gràfica de l'Urgell* ha estat un element multiplicador de la difusió pública del museu i l'arxiu comarcals.

## IV. CONCLUSIONS

En el decurs de gairebé una dècada d'estreta col.laboració continuada entre el Museu Comarcal de l'Urgell i l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, s'ha consolidat un espai d'actuació cultural professionalitzada, sense precedents en aquestes contrades. Dia a dia es lluita per tal d'eixamplar i dotar de nous continguts i renovats objectius aquesta tasca.

Aquest treball fa que els ciutadans de Tàrraga i comarca coneguin les feines que es porten a terme als dos centres, i ha propiciat una conscienciació sobre la importància i el respecte envers el nostre patrimoni històric, entès com un tot globalitzador. Mantenir aquesta política de col.laboració suposa un esforç econòmic important per part de les Administracions públiques. Aquest és un punt que sempre han tingut en compte l'Ajuntament de Tàrraga i el Consell Comarcal de l'Urgell.

En una ciutat relativament petita, i en una de les comarques interiors de Catalunya, de poc pes demogràfic i amb recursos limitats, les empreses culturals han d'aixoplugar el nombre necessari de suports, per tal que donin resultats d'una forma digna i continuada. Tant des del Museu Comarcal com de l'Arxiu Comarcal estem sempre oberts a altres iniciatives promogudes per altres entitats i institucions. I aquesta és la nostra línia a seguir de cara al futur, per tal d'assolir uns resultats amb un nivell digne, en benefici de la conservació i difusió del patrimoni arqueològic, artístic, arquitectònic, històric i documental. Això que afirmem no és només una declaració de principis o de bones intencions, sinó que ens ho demostra la nostra experiència pràctica i quotidiana. Si aquest exemple, d'alguna manera, és exportable i aplicable a altres comarques o ciutats semblants a la nostra, creiem que ja justificarà un dels objectius fonamentals que ens hem marcat a l'hora d'exposar la present ponència.

- <sup>1</sup> Llei de Museus, 17 / 1990, de 2 de novembre: D.O.G.C. núm. 1.367, 14 - XI - 1990.
- <sup>2</sup> Llei d'Arxius, 6/1985, de 26 d'abril: D.O.G.C. núm. 536, 10-V-1985; Decret d'organització de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals, 110/1988, de 5 de maig: D.O.G.C. núm. 995, 25-V-1988.
- <sup>3</sup> Decret 35 / 1993, del 10 de febrer: D.O.G.C. núm. 1.561, 26 - II - 1992.
- <sup>4</sup> Llei del Patrimoni Cultural Català, 9 / 1993 de 30 de setembre: D.O.G.C. núm. 1807, 11 - 10 - 1993.
- <sup>5</sup> Op. cit. Llei del Patrimoni Cultural Català.
- <sup>6</sup> Sobre el contingut cultural dels arxius, vegeu: ALBERCH, Ramon i Joan BOADAS: La función cultural de los archivos, Bergara, Iragi, 1991. En aquesta publicació, es proposen com a activitats culturals les exposicions documentals, publicacions, els mitjans de comunicació, l'organització de congressos o col·loquis i la presentació de llibres, entre d'altres propostes; CRUZ MUNDET, José Ramon: Manual de Archivística, Madrid, Fundación Germán Sánchez, 1994 (Biblioteca del Libro, 63). Vegeu el capítol 15, "La función cultural", pàgs. 357-373.
- <sup>7</sup> Sobre els serveis educatius d'arxius, és exemplar el cas de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. Vegeu: CANELA, Montserrat, Blanca CUÑÉ i Teresa SALAT: "Possibilitats didàctiques d'un arxiu per a alumnes de BUP (l'experiència entre l'IB Antoni Torroja i l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera)", a *Manuscrits*, 6 (UAB, desembre del 1987), pàgs. 219-226. A l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga va ésser actiu el servei educatiu de l'arxiu durant el curs 1991-92.
- <sup>8</sup> Sobre aquestes col·laboracions entre arxius i museus, vegeu: ALBERCH, Ramon i Joan BOADAS: "Arxius i museus com a institucions culturals", a *Aixa*, 2 (1989), Congrés Català de Museus Locals i Comarcals, pàgs. 47-52.
- <sup>9</sup> Sobre la història del Museu de Tàrraga, vegeu: ESPINAGOSA I MARSÀ, Jaume: "El llarg camí del Museu de Tàrraga", a *URTX. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*, Núm. 1 (1989), pàgs. 143-157.
- <sup>10</sup> Sobre Lluís Sarret, vegeu: GONZALVO i BOU, Gener: "Mossèn Lluís Sarret i Pons (1880-1936) i la seva obra a Tàrraga com a arxiver i historiador", a *URTX. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL*, Núm. 1 (1989), pàgs. 127-141.
- <sup>11</sup> Ordre de 5 de febrer de 1982: D.O.G.C. núm. 206, 10 - 3 - 82.
- <sup>12</sup> Ordre de 23 de juliol de 1982: D.O.G.C. núm. 260, 17-IX-1982.
- <sup>13</sup> Sobre l'arxiu targari, vegeu: GONZALVO i BOU, Gener: "Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga", a *Guia dels Arxius Històrics de Catalunya*, 3, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat, 1989, pàgs. 161-189. Podeu consultar també: PLANES i ALBETS, Ramon: "Arxiu Comarcal de l'Urgell", diari *AVUI*, 1 de setembre de 1992, suplement *Història*, pàg. XIV.